

2a Campanya de conservació i restauració al jaciment romà de Sentromà.

Núria AVECILLA, Mireia Marquès i Ramon Serra

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

Índex

LA VIL·LA ROMANA DE SENTROMÀ (Ramon Serra).....	3
2a. CAMPANYA DE CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ (Núria AVECILLA I MIREIA MARQUÈS).....	17

LA VIL·LA ROMANA DE SENTROMÀ (Ramon Serra)

EL LLOC

El jaciment està ubicat en el terme municipal de Tiana i, de fet, la vil·la romana forma part del conjunt Historicoartístic de Sentromà. Aquest és troba situat a uns 150 m. del km. 3,7 de la carretera B-500 (Badalona-Mollet), just poc abans d'arribar a la Cartoixa de Montealegre venint des de Tiana, situat a la mateixa vall de Montealegre.

Per accedir al jaciment cal adreçar-se a l'actual residència del Baró d'Esponellà. Abans d'arribar a l'entrada principal de la finca, cal desviar-se fins un barri tancat, immediatament després de la riera, que permet entrar directament al jaciment.

Aquest conjunt forma part del terme municipal de Tiana. Malgrat això està encarat cap a mar i mirant a Badalona, de forma que geogràficament es mes proper a aquesta ciutat que a Tiana. El jaciment està situat a 150 m. sobre el nivell del mar i amb una àmplia vista del pla de Barcelona fins a Montjuïc, però amb una visió cap el N. obstaculitzada pel Turó de Sant Bru (262 m.). Per tant estaria situat dins la zona solellada i oberta al mar, típica de les vil·les romanes de la contrada.

EL JACIMENT

El jaciment de Sentromà (també escrit Sent-romà ó Santromà) forma part d'un conjunt declarat Historicoartístic d'interès Nacional complex. Aquest consta, a

més del jaciment arqueològic, d'una casa gòtica (s. XIII-XV) transformada en una residència neogòtica (S. XIX) i actual residència del Baró d'Esponellà, Sr. Carles de Fortuny i Cucurny. Més el jardí romàntic de la residència i les diferents col·leccions de la casa propietat del Sr. Carles de Fortuny. Tot aquest conjunt ha estat estudiat per J. Mª Padrós (Cf. Padrós, s/d).

La zona excavada forma part d'una vil·la romana imperial que s'estén per sota de la masia residència medieval. A grans trets es tracta de la "pars rústica" d'una vil·la romana que va des de el s. I. d.C. fins el VI-VII d.C. També inclou alguns elements de la "pars urbana" com un hipocaust que devia estar relacionat amb les instal·lacions termals de la casa. Possiblement a partir d'aquesta data (s. VI-VII d.C.) s'abandonà la "pars rústica" de la vil·la i s'edificà la masia a sota de la "pars urbana", quedant una capella de la que conservem restes de pintures murals posteriors (s. XI ?) i restes de mosaic romà (Barral, 1978, n° 69, p. 90-91) en el terra de la capella. Aquesta resta, doncs, situada en el límit entre l'actual masia i el jaciment. Possiblement aquesta capella va ser abandonada en època gòtica (s. XIII ?) amb una remodelació a fons de la masia i la construcció d'una nova capella que està documentada a partir del 1204 com ermita o capella de patronatge i propietat dels Sent-Romà. Posteriorment es devia edificar la capella que es conserva a l'actualitat en estil tardo-gòtic i a la que possiblement correspon la data que figura a la façana, 1585 amb l'escut dels Sentromà. Aquesta és la capella que està actualment en ús i que encara es manté en perfecte estat de conservació a la part principal de la casa. La mateixa atesora un retaule gòtic atribuït a Rafael Vergós "el Jove" i dedicat a Sant Romà.

L'antiga capella, doncs, abandonada i sobre estructures romanes associades a unes termes va passar a formar part de l' actual jaciment. Marta Prevosti ha suggerit que dues tombes situades a prop podrien ja estar relacionades amb un lloc de culte baix imperial o visigòtic i al mateix temps relacionat amb la capella (Prevosti, 1981, p. 196)

La part excavada del jaciment consistia en una àrea en que s'havia identificat un trull d'oli, i diverses instal·lacions de emmagatzemament de vi o de cereals.

Un forn per excavar, diferents habitacions i una àrea amb restes de mosaic i d'instal·lacions termals.

Segons Guitart (Guitart, 1970, p. 164-165) i Prevosti (Prevosti, 1981, p. 189-196) podríem distingir set fases en la vida de la vil·la: Les cinc primeres definides per J. Guitart i les dues darreres per M. Prevosti. Més les que corresponen a la masia residència i que no son objecte de la present actuació.

- 1) Una primera del s. I d.C. molt mal representada.
- 2) Una segona fase que correspon a la segona meitat del s. II d.C. i que correspondria a un període de prosperitat generalitzada i d'expansió arquitectònica. D'aquesta època es conserven instal·lacions d'emmagatzemament. Primer sitges i, posteriorment "dolia". Concretament la substitució de les primeres per les segones es creu que hauria tingut lloc cap el 12 d.C. (George, 1979, p. 223)
- 3) Segona meitat del s. II d.C. És una fase, també, d'expansió i es remodela tot el sector construint la gran nau pavimentada d'ús industrial que encara resta visible.
- 4) Correspondria a la primera meitat del s. III d.C. i seria d'abandonament general en l'àrea excavada.
- 5) Va des de finals del s. III o inicis del s. IV d.C. i es prolongarà fins ben entrat el s. V d.C. Es correspondrà a un altre període d'intensa activitat constructiva i d'important prosperitat econòmica en el jaciment. "En un estrat que corresponia a la segona meitat del s. IV va aparèixer al costat de les escales d'accés a la vil·la un important estrat amb restes de cendres i en elles un petit tresoret de gairebé quaranta monedes" Padrós, s/d, p. 18)
- 6) Hi ha una fase tardana baix imperial o visigòtica de la qual en parla M. Prevosti, posant-la en relació amb les tombes i un possible lloc de culte

cristià . Aquesta mateixa opinió el sentit de continuïtat de poblament entre el s. VI i IX és l'expressem-te per Josep Mª Padrós en el seu estudi del jaciment (Padrós, s/d p. 20)

- 7) La mateixa Dra. Prevosti pensa que “la vida no va quedar interrompuda en aquest moment, sinó que continuà, havent-hi restes de ceràmiques i de construccions, difícils de datar, que suposem que abracen el lapsus de temps que va transcórrer entre l'època romana i l'època medieval, en que tenim testimonis escrits que ens demostren l'existència de la casa en aquells moments (s. XI). A les excavacions a l'interior del Cellar veiem com enllacen les parets romanes amb les alto-medievals. No hi cap dubte que ens trobem davant d'un establiment rural romà que ha viscut ininterrompudament fins els nostres dies » (Prevosti, 1981, p.190.).

En resum es tracta d'una vila romana benestant, especialment important a l'època baix imperial i que va gaudir d'un “status” mitjà o mitjà alt.

L'importància del jaciment radica, doncs, en la importància de la vil·la per si mateixa, però a més en que es tracta d'una vil·la excavada en relativa extensió (encara qu'en manca la publicació detallada). De fet, ha estat utilitzada en totes les grans síntesis sobre l'arqueologia de vil·lae romanes a Espanya, malgrat aquesta lamentable insuficient publicació. Però resulta, també, especialment important la continuat d'habitació documentable arqueològicament o documentalment durant quasi els 2.000 anys de la seva historia amb una continuïtat econòmica..

Cal considerar també, l'important paper que la seva excavació ha tingut en la formació de l'arqueologia romana a Catalunya. Aquesta voluntat didàctica va ser conseqüència de la voluntat d'Epifani de Fortuny i de Salazar de crear una “Escola d'arqueologia de camp” en el jaciment de la seva propietat (Padrós s/d. P. 45)

També cal considerar, independentment, el valor de la capella i les seves pintures murals que formen part del jaciment. Les pintures varen ser datades inicialment per E. De Fortuny i J. Lladó al s. IX. Posteriorment la seva datació ha oscil·lat entre mitjans del s. XI i mitjans del s. XII segons els diversos historiadors que les han estudiat. Vinculat amb la capella hi trobem la possibilitat descobrir els nivells Alt medievals que permetin contextualitzar-la i relacionar-la amb la vila tardo-romana. De fet el Baró sempre va mostrar un gran interès per l'arqueologia medieval, palès en la publicació de treballs sobre la ceràmica gris medieval a la revista Sentromà i el fet d'acollir conferències sobre aquesta mateix tema als Col·loquis d'Arqueologia de Camp que es varen celebrar a Can Sentromà en dates tan primerenques com el 1976.

Quest conjunt també representa un recordatori a la voluntat del Epifani de Fortuny que va dedicar bona part de la seva vida al jaciment i a la seva excavació i divulgació. En aquest sentit convé insistir el deute que té la comunitat arqueològica catalana amb el Baró d'Esponellà. El seu paper va ser important, no solsament per impulsar les excavacions a Sentromà, la seva declaració com a Monument, i les diverses activitats arqueològiques que si celebraren com els Col·loquis Comarcals d' Arqueologia de Camp sinó també en la seva activitat en el camp de l'arqueologia. Va ser Comissari Provincial d'Arqueologia de la Província de Barcelona i President de la Junta Directiva del Grup de Col·laboradors del Institut d'Arqueologia i Prehistòria de la Diputació de Barcelona de forma efectiva des de la seva fundació el 196 fins al 1980 i, posteriorment President Honorari.

També dona fe d'aquesta actitud generosa i desinteressada, digna de reconeixement públic, del Sr. Epifani de Fortuny la creació de la Biblioteca annexa al jaciment i la seva obertura al públic interessat amb un fons de més de 14.000 llibres inaugurada el 1959. Així com el Museu inaugurat el 1967 amb peces procedents del propi jaciment, o l'Arxiu Familiar d'excel·lent importància ja que ha estat considerat el segon particular de Catalunya per la seva importància, iniciant-se el s. XII i amb més d'un miler de pergamins i documents. Finalment cal destacar la desinteressada col·laboració, i sovint amistat, amb tots aquells que es varen interessar per l'arqueologia i excavar en el jaciment de Sentromà.

ANTECEDENTS A LA INTERVENCIÓ DE CONSERVACIÓ DEL 2005

La vil·la de Sentromà és un jaciment excavat des dels anys 30 del segle XX, concretament des de 1934, i del que ja es fa esment a la “Carta Arqueològica de España”, Barcelona, publicada l’any 1945 per Martin Almagro, Josep de C. Serra Ràfols i Josep Colominas Roca (p. 213, Tiana 2). En aquesta publicació ja és parla de la capella dedicada a Sant Romà, la mateixa villa romana amb la troballa de nombroses restes i, especialment, d’un Hermes de marbre blanc. També es parla un forn romà de ceràmica amb forma circular a uns centenars de metres en direcció a la Cartoixa de Montalegre.

De fet, el jaciment va començar a ser excavat en l’any 1934 pel seu propietari, Sr. Epifani de Fortuny i Salazar, Baró d’Esponellà i en Josep de C. Serra i Ràfols. Una esllavissada de terres fortuïta després d’unes fortes pluges va posar de manifest diversos murs d’època romana situats dins de les seves propietats i, més exactament, al costat de la seva residència. Posteriorment, es va identificar la presència de la vil·la romana que no solament això, sinó que, possiblement, s’estengui per sota de la mateixa residència actual. Els treballs es van mantenir de manera quasi ininterrompuda per la decidida voluntat del Baró, fins que l’excavació es va donar per acabada l’any 1985 amb la col·locació a la masia d’una placa que commemorava els 50 anys de l’inici de l’activitat arqueològica a la vil·la. Durant tot aquest període l’activitat arqueològica va ser sostinguda i finançada pel propi Baró.

El Sr. Epifani de Fortuny havia demostrat tal interès des de l’inici de les excavacions que va acabar per ser nomenat des de l’any 1954 Comissari Provincial d’Excavacions Arqueològiques de la Província de Barcelona. Poc després de la col·locació de la placa va morir (el 1989). Amb la mort del Baró

s'obre un parèntesi en els treballs de la vil·la, ara propietat del seu fill el Sr. Carles de Fortuny i Cucurny, IX Baró d'Esponellà.

Els treballs ja iniciats abans de la Guerra Civil es van reprendre sistemàticament després de 1950 i van adquirir una especial embranzida durant els anys 60 i 70, sobre tot des dels anys 1964-65. Sempre el Baró va saber envoltar-se d'un equip de arqueòlegs excepcionalment competents. Primer va cercar la col·laboració de Josep de C. Serra i Ràfols, posteriorment joves arqueòlegs com Josep Mª Padrós i més tard la d'altres (especialment de Josep Guitart , i de Francesc Tarrats). De fet a les excavacions, apart de destacats arqueòlegs varen participar-hi un gran nombre de voluntaris de les rodalies i d'estudiants per excavar el jaciment en extensió. Tot això va contribuir a que l'excavació del jaciment hagi estat considerada una de les primeres i modèliques excavacions de Catalunya i els qui hi varen participar encara avui n'estan prou orgullosos. De manera que, es va aconseguir estendre la consciència de valor públic i social del jaciment, encara avui clarament perceptible.

La darrera tanda d'excavacions es va produir entre 1983-85 sota la direcció de Josep Mª Gurt. Aquestes campanyes estaven presidides per la voluntat de netejar i completar l'estudi del jaciment però va quedar inconclusa.

Una bona mostra de l'importància del jaciment es fa palesa en el seu reconeixement com a "Monumento Historico Artístico", (posteriorment Monument Historicoartístic d'Interès Nacional) el 09-07-1075 (B.O.E. 11-08-1975). Aquesta declaració afecta al conjunt del Parc, antic hort emmurallat i totes les edificacions que componen Sentromà (casa principal, Arxiu, Biblioteca-Museu, Thesaurus, Capella i excavacions) (Noticiari, Sentromà, Marc, 1973 sense paginar).

Des d'aquest moment no hi va haver cap tipus de treball arqueològic sistemàtic en el jaciment. Si que hi va haver un seguit de treballs de manteniment asistemàtic i de jardineria que van afectar a zones excavades i, en general, una degradació de les estructures visibles i del jaciment i dels materials obtinguts en les campanyes d'excavació sistemàtica.

Va ser aquesta situació d'oblit i de inactivitat arqueològica la que va generar una gran inquietud entre tothom interessat en l'arqueologia del Maresme i els diferents protagonistes de l'excavació: propietat, Ajuntament, antics excavadors i arqueòlegs dels voltants. Sant Romà era un jaciment important però la seva peculiar ubicació dins d'una propietat privada i, més concretament, limítrof immediatament amb la residència del Sr. Carles de Fortuny va dificultar la represa dels treballs i va provocar tot un seguit de tensions, actuacions desafortunades i malentesos respecte al jaciment.

És precisament en aquest ambient d'interès general, barrejat amb un cert malestar per les desavinences i un cert nombre d'interpretacions divergents sobre les causes de l'estat de degradació del jaciment, però sempre amb l'objectiu de millorar el seu estat de conservació, que va arribar una proposta d'intervenció. Es tractava d'iniciar el procés de conservació per mitjà dels suports de les institucions oficials, concretament de la Diputació de Barcelona a través de la seva Escola d'Arts i Oficis.

Els passos que hem seguit fins a poder iniciar aquesta intervenció han estat "farragossos". La primera notícia sobre l'estat actual del jaciment ens va arribar a través d'un grup de membres de la Societat Catalana d'Arqueologia format per en David Farrell, l'Imma Romeu i l'Anna Niño de Zepeda que varen plantejar la necessitat d'intervenir en el jaciment i la predisposició del propietari a acceptar-la. Prèviament aquests membres de la Societat Catalana d'Arqueologia s'havien adreçat per carta (16 d'Agost del 1999) al Sr. Francesc Riera (Regidor de Cultura de l'Ajuntament de Tiana) i, verbalment al Sr. Carles de Fortuny, (propietari del terreny) per iniciar algun tipus d'actuació, o si més no, de diàleg, a favor de la conservació del jaciment.

Els primers contactes amb nosaltres varen tenir lloc l'any a partir del mateix 1999. Concretament el 3 de desembre d'aquest any es va dirigir una carta a la direcció de l'Escola interessant-se per la seva voluntat de participar en el projecte. Immediatament es va procedir a adreçar-nos a l'Ajuntament de Tiana a través del Sr. Ferran Almeida i Francesc Riera, Regidor de Cultura. Nosaltres varem plantejar clarament que només podríem iniciar l'intervenció prèvia

sol·licitud de l'Ajuntament a l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona i en el marc de la seva cooperació general amb els Municipis. Previ permís de la propietat i sempre d'acord amb els antics col·laboradors de l'excavació que l'any 2.004 es varen constituir en associació com a " Amics de Sentromà".

El 9 de novembre del 2.002 es va signar un conveni entre l'Ajuntament de Tiana i el propietari del jaciment per facilitar l'inici dels treballs a sol·licitud del consistori.

Els tràmits per a concretar l'intervenció es varen anar endarrerint per causes diverses. A partir del 2003 l'Ajuntament de Tiana va anomenar al Sr. Enric Ricard com a comissionat pels afers referents a Sentromà .Aquest nomenament va marcar un important punt d'inflexió en el procés. Gràcies a la seva activitat es va procedir a agilitar les gestions que varen conduir a la renovació del conveni entre l'Ajuntament i la propietat i el 2004 a un altre conveni entre l'Ajuntament i la Diputació de Barcelona el 20 d'octubre del 2004 que permetia finalment la intervenció.

L'últim requisit era ja la sol·licitud del permís d'intervenció preceptiu per part de la Diputació de Barcelona a la Generalitat de Catalunya que va ser efectuada i acceptada per part de la Direcció General del Patrimoni Cultural el 17 de Maig del 2005 segons l'expedient 437 K121 N811.

En el decurs d'aquest procés cal fer esment de la decidida voluntat del Sr. Carles de Fortuny per facilitar la represa de l'activitat arqueològica a les seves propietats. També cal agrair el treball del Sr. Enric Ricard, comissionat per part de l'Ajuntament de Tiana per a Sentromà, així com la voluntat i desinterès dels membres de l'associació d"Amics de Sentromà" que han col·laborat sempre pel manteniment i difusió del jaciment. A més de la voluntat de l' Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona i especialment de l' interès del seu President delegat Sr. A. Merino Benito per facilitar aquesta intervenció.

CRITERIS PER A LA INTERVENCIÓ

Un cop superades totes les dificultats administratives calia establir uns criteris clars de prioritats per aquesta primera intervenció. Cal tenir present que tot això va endarrerir l'inici dels treballs fins a finals del curs acadèmic, amb les dificultats evidents per incloure aquesta actuació dins del programa de curs.

D'acord amb tots els sectors implicats resultava essencial iniciar immediatament el procés de conservació i de consolidació d'un jaciment que havia estat a la intempèrie i que havia sofert un fort deteriorament després de vint anys d'inactivitat arqueològica, i que havia patit pels treballs generals de manteniment de la casa.

En conseqüència es va procedir a demanar una neteja general del jaciment per mantenir-lo en el millor estat possible, parant l'efecte de degradació per acció dels vegetals i facilitar-ne l'accés i la possibilitat de desenvolupar la resta de treballs de conservació. Aquesta actuació tenia dues fases: una actuació immediata per preparar els treballs i parar la degradació del jaciment i una altra de manteniment a càrrec de la Brigada de Neteja Municipal.

Un cop efectuada aquesta intervenció es va considerar prioritari consolidar les parts més vulnerables, especialment les pintures murals i els restes de mosaics.

Paral·lelament un altre grup va procedir a la neteja i consolidació de les "dolies" que s'havien reconstruït anteriorment en una data imprecisa però anterior a 1973 i que s'havien convertit en un dels elements més simbòlics i difosos del jaciment.

A grans trets es pot dir que és va tractar d'una primera intervenció d'urgència que en cap cas ha de ser considerada com a definitiva. Estaríem a l'inici d'un procés llarg i complicat que té com a finalitat el garantir la conservació del jaciment, però que hauria de ser continuat en els propers anys. També aquests

treballs haurien d'anar en paral·lel amb la difusió, estudi i publicació del conjunt. Seria imprescindible continuar les tasques, si mes no, fins que es puguin establir la totalitat de les estructures excavades. Finalment caldria una intervenció més intensa per poder fer visitable sense risc les estructures visibles o per poder continuar les excavacions.

Bibliografia:

Almagro, M.; Serra, i J. De C. Colominas, J. (1945) Carta Arqueològica de Espanya. Barcelona. C.S.I.C. Instituto Diego de Velázquez. Madrid,. P. 213.

Almeida, F. (1999) "La crònica de Tiana. Sentromà, encara" a El Punt, divendres 22 d'octubre.

Almuzara, R. (1974) "Marcas de alfareros en las cerámicas sigillata aretina y sudgalica de la villa romana de Sent-Romà (Barcelona)" a Miscelanea arqueologica. XXV aniversario de los cursos de Ampurias (1947-1971), vol. 1. Diputación Provincial de Barcelona Barcelona. pp. 57-61.

Arqueología 83. Memoria de las excavaciones Programadas en el año 83. (1984) Ministerio de Cultura, Dirección General de Bellas Artes y Archivos. Madrid. P. 173 (9.13)

Barral, X. (1978) Les mosaïques romaines et medievales de la Regio Laietana (Barcelona et ses environs). Instituto de Arqueología y Prehistoria. Universidad de Barcelona, . Barcelona, 1978. Nº 69, pp. 90-91.

Campo, P. (1970) "Los hallazgos numismaticos de la villa romana de Sentromà de Tiana" a Información Arqueologica, I, pp. 26-27.

Carabasa, L. I Loosveld, M.(1992) "Sant Romà de Can Sant-Romà", a Catalunya Romànica, vol. XX. Edicions Enciclopèdia Catalana, Barcelona. Pp. 520-521.

Diaz del Rio, G.; Mingotes, I. I Sans, J. M^a (1974) "Una capilla de la Alta Edad Media en Sentromà", Sentromà abril de 1974.

Georges, J.G .(1979) Les villes hispano-romaines. Inventaire et Problématique archéologiques. De Boccard. Paris. P 223-.224.

Catàleg de Monuments i conjunts Històrico-Artístics de Catalunya. (1990)
Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Barcelona. p. 335

Cook, W.W.S. i Gudiol, J.(1950) Pintura e imagería romanicas, “Ars Hispaniae nº VI. Plus Ultra, Madrid.P. 68.

Guitart Duran, J. (1970) “Excavación en la zona sudeste de la villa romana de Sentromà (Tiana)”, en Pyrenae VI, pp. 111-165 i làmines I-III.

Guitart Duran, J. (1972) “Ultima campaña de excavación en Sertromà de Tiana”, a Información arqueologica, 6-9, Maig-Desembre de 1972, p. 57.

Gurt, J.M^a i Ferrando, F. (1987) “La vil·la de Sentromà (Tiana) i el conreu de la vinya. Aproximativa a la vista de les restes arqueològiques conservades” a El vi a l'antiquitat. Economia, producció i comerç al mediterrani occidental. Actes I Col·loqui d'arqueologia romana. Badalona.

Gurt, J.M^a. (1993) “Sentromà, Tiana”, a Anuaris d'intervencions arqueològiques a Catalunya, 1. Generalitat de Catalunya. Barcelona. P. 171.

Fernandez, Mª C. (1982) Villas romanas en España. Ministerio de Cultura. Dirección General de Bellas Artes, Archivos y Bibliotecas. Madrid.. Fig. 64 i 65. P. 288.

Font i Cusó, (1934) “Nova troballa arqueològica”, a Agrupació Excursionista de Badalona, nº 29, febrer-març , p. 7.

Fortuny i Salazar, E. De (1973)“Les pintures murals romàniques. Confirmació d'una llegenda?” a Sentromà, Tiana. PP. 2-5.

Fortuny i Salazar, E. De i Grup de Sentromà (1985) Inventari i justificació de sol·licitud de subvenció adreçada al Hororable Senyor Conseller de Cultura de la Generalat de Catalunya. Informe inèdit. Signat el 23 d'Abril de 1985.

Monfort, J. (1970) “L’aficionat opina. Il·l. Sr. Epifani de Fortuny, Baró d’Esponellà”, a Informació Arqueològica nº 2 , pp. 51-53.

Noticiari a Sentromà, març del 1973. No existeix cap tipus de paginació a aquesta revista.

Padrós, J. M^a.(s./d.) Sentromà. Dos mil anys de vida. Tiana.

Padrós, J. M^a (1961) Como nació Tiana hace 2.000 años.

Prevosti, M.(1980) Cronologia i poblament de l’area rural d’Iluro. Caixa d’Estalvis Laietana- Rafael Dalmau Editor. Mataró.

Prevosti i Monclus, M.(1981) Cronologia i poblament de l’area rural de Baetulo. Monografies badalonines nº 3. Badalona. Pp. 189-196.

Salvatierra, Isaac.(1999) “Sentromà vol sortir de l’oblit” a Punt Diari, suplement de Diumenge, 7 de desembre, pp. 12-15.

Subies, E. (1985) Can Sentroma: Un estat de la qüestió. Tesis de Llicenciatura inèdita. Universitat de Barcelona.

Sureda, J.(1981) La pintura románica en Cataluña. Alianza editorial. Madrid, p. 321.

Ramon Serra Massansalvador
Professor de Conservació i Restauració Arqueològica
Escola d’ Arts i Oficis
Diputació de Barcelona

2a. Campanya de conservació i restauració al jaciment romà de Sentromà Tiana 20, 21 i 22 de Juny 2006 Alumnes i professors de conservació i restauració arqueològica de l'Escola d'Arts i Oficis de la Diputació de Barcelona

En aquesta segona campanya els alumnes de conservació i restauració arqueològica amb el professorat han realitzat les intervencions en els següents àmbits:

Neteja, classificació i conservació de material arqueològic procedent d'antigues intervencions en el jaciment.

Es tracta de restes de material de les excavacions dels anys 60 en les que es realitzà una classificació i siglat per estrats i tipologies, i es van ubicar en una sala de la casa del Baró (fotos 1 i 2), fins que, per necessitat d'espai, els propietaris van posar tot aquest material en capses de fusta i es va quedar a l'exterior.

fotos 1 i 2

Als anys 90 alguns membres dels Amics de Sentromà van intentar recuperar aquest material i només van aconseguir posar el material en bosses de plàstic

canviar les capses malmeses de fusta per unes de plàstic, però sense poder protegir-les de la intempèrie (fotos 3, 4 i 5).

fotos 3, 4 i 5

Durant la nostra intervenció, que ha estat durant 3 matins, de la cinquantena de capses amuntegades i caigudes sota uns troncs secs i sense cap estructuració ni ordre, hem intervingut en una quinzena, de les quals hem realitzat les següents tasques:

1. Neteja de tot el material: neteja en sec amb raspalls i palatines.
2. Classificació segons els materials: ceràmica, metall, ós i vidre.
3. Separació de la ceràmica que està siglada de la que no ho està.
4. Classificació de la ceràmica segons tipologies (àmfores, sigil·lates).
5. Recol·locació del material en bosses noves i capses de plàstic.
6. Ubicació de les capses en un espai cedit pel Baró protegit de la intempèrie i que es troba situat a sota de l'edifici que havia estat museu.

Núria Avecilla

Mireia Marquès

Ramon Serra

Barcelona, 30 gener 2007